

Уперше спав до самого підйому

Останні роки перебування в засланні Олександр Іванович Ковінька працював на золотих копальнях за сумісництвом на двох посадах: плановика й нормувальника. Звичайно, ця робота не доводила його до такого фізичного виснаження, як це було, коли він трудився простим робітником - старателем. І все ж остання (нормувальник), будучи надзвичайно непопулярною і невдячною, завжди вимагала від нього чималих розумових і нервових напружень, високого професіоналізму, навіть певних дипломатичних і психологічних навичок, бо була безпосередньо пов'язана з людьми, з оцінкою праці його товаришів по нещастю — ув'язнених і, особливо, людей такої велими складної категорії як карні злочинці.

Ось чому під час застосування існуючих норм і розцінок, а також розробки і впровадження нових, він був гранично уважним і обережним, старався враховувати усі особливості їхньої роботи, щоб не викликати в них якогось невдоволення, бути об'єктивним й справедливим. І тоді, коли все ж таки у них виникали якісь непорозуміння, питання, скарги, негайно ж розглядав сам, а то добивався їх позитивного вирішення у табірному начальстві. І тому, як людина, як фахівець, нарешті, як гуморист, серед табірної товариства він незмінно користувався незалежним авторитетом. За сумлінне ставлення до виконання своїх обов'язків, за щирість, уміння працювати з в'язнями, поважала його й адміністрація табору. Усе це разом створювало для нього відчуття нормальних умов праці, оберегало його від зайвих непримиренностей, принижень, навіть від...

Якось, одного зимового дня, Олександр Іванович, складаючи у табірній конторі річний звіт, захопився цією справою так, що не зчуєся, коли й звечоріло, розійшлися з відділів усі, хто там працював, і у конторі запанувала незвичайна тиша. Тоді він зачинив на замок вхідні двері, завів у своїй кімнаті єдине вікно і ще з більшим завзяттям продовжив ту роботу. В захопленні оперував цифрами: складав, віднімав, множив, ділив, аналізував... І лише тоді, коли звіт був готовий, склав усе в папку, глибоко зітхнув, розправив свої широкі плечі, навіть подумав на якийсь час перепочити, й пописати що-небудь, та коли глянув на годинника — жахнувся. Було вже десь за дванадцять. «Оце

рити сам з собою), похапцем став збиратися додому, точніше, до свого табірної бараку, на нічліг.

Щоб одягтися, схопив у руки фуфайку, і раптом зазмер, заніміа. До його слуху донеслося якесь глухе, настирливе гупання. Воно йшло звідкілясь із під землі. Тільки: гуп, гуп, гуп, гуп. Олександр Іванович насторожився, прислухався і тут же визначився: гупання лунало з протилежного кінця коридору. Так з фуфайкою в руці й вискочив у коридор, підтюпцем побіг до протилежної торцової стіни, а поки біг, встиг пригадати, що якраз у тому кінці розміщалися табірні бухгалтерія і каси. Від цієї здогадки у нього мороз по спині пішов.

Біля стіни зупинився, ще раз прислухався. Тут гупання було вже зовсім добре чути. З нього він дійшов висновку: не інакше, як хтось підкопується під бухгалтерію й касу, де у сейфах зберігалися табірні гроші, золотий пісок. Дійшов і відчув, як тривожно стиснулося серце. Гарячково обмірковуючи обстановку, яка склалася, він давав собі звіт, що могло б статися з бухгалтерією і особисто з ним, якби злочинці забралися сюди і все розграбували, й водночас застали його на місці, як живого свідка! Та це лише один бік справи, а другий: коли б ранком прийшли до контори керівники табору і виявили, що вчинено тут? Вони б одразу кинулися до нього, бо всім було відомо, що він залишався у своєму відділі до півночі за складанням звіту. Так. Тепер він уже добре розумів, що становище його (гірко посміхнувшись, згадав), гірше губернаторського.

Табір уже давно спав своїм праведним сном. Йому ж було не до сна. З болем у серці, хвилюючись, він сновивав по коридору, питаючи себе: «Що робити? Що? Здіяти галас? Викликати охорону? Але, тоді він поставив сам себе на місце доносчика, сексота?!». Переймаючи в пам'яті варіанти своїх можливих дій, він не переставав слухати того гупання, яке вже звучало майже у нього під ногами і все загрозливіше й важче, так, що здригалася підлога: гуп, гуп, гуп! І тоді у якусь мить він увів собі, що ось-ось в ній провалиться діра і в ній з'явиться стрижене, з диким оскалом на зарослому обличчі, голова зека... І за тим... «Ні, тут треба вживати якихось заходів і негайно!», — говорить сам до себе, відчувуючи, як непримно у нього починають дрижати коліна. І

стіни, гамселиють по ній з усієї сили кулаками й гупає, та так, що аж у самого піднімається дибки на голові негусте волосся:

— Ей, хто там гупає, люди добрі, озовіться! Чуєте озовіться!

Гупає і слухає стіну. На мить гупання припиняється і в конторі наступає незвичайна тривожна тиша. Вона сягає кількох хвилин і тоді він повторює знову:

— Люди добрі, хто там гупає, озовіться! Чуєте, озовіться! Я вас прошу! Це я, Ковінька!

Проходить хвилини три і якийсь далекий, ніби з того світу, басовитий голос уточнює:

— Ковінька, кажеш? Підтверди!

— Та я, я, Ковінька! Працював тут, — зрадівши, квалібно відповідає він, і потім ще ближче до стіни підставляє вухо. І, о Господи, чує, як з підземелля все той же загробний голос бубонить:

— Ну, якщо ти, Ковінька, то тоді нехай! Пока!

Олександр Іванович не вірить своїм власним вухам, ще якийсь час залишається стояти на тому ж місці, слухає, як там під землею щось починає поспіхом, шурхотіти, дзенькати, бухкати, але згодом і те обривається й наступає взагалі могилина тиша. «Невже ж послухались? — подумки питає себе він. І лише після того, як проходить півгодини, усе розуміє. Від серця у нього відлягає. Витерши спітнілого лоба, він одягає фуфайку, ще трохи прислухається до цієї тиші, і, усміхаючись, каже: «Слава Богу, пішли!».

А тоді, поспіхом, немов боячись, що вони знову повернуться назад, виходить на ганок, зачиняє вхідні двері контори на замок. Оглядається довкола. На дворі стоїть чарівна, зоряна ніч. Він вдихає на повні груди гостре морозяче повітря. Воно устремляється йому в легені, від чого в нього голова йде кругом, та він не звертає на це ніякісінької уваги, а енергійно крокує сухим, риплячим снігом до бараку, несучи з собою тепло і радість у своїй, здавалося б уже зашкарублій і зпорожнілій душі! І все з того, що сталося тут! Його зрозуміли, його послухали.

У бараці Олександр Іванович підвечеряє тим, що йому залишили товариші і ліг спати і, як найщасливіша людина у світі одразу ж провалився в сон, і уперше за довгі роки табірної жит-